

BASISBEGINSELEN ECONOMISCHE SOCIOLOGIE

BASISBEGINSELEN ECONOMISCHE SOCIOLOGIE

Stef ADRIAENSSENS

intersentia

Antwerpen – Cambridge

Basisbeginselen economische sociologie
Stef Adriaenssens

© 2018 Intersentia
Antwerpen – Cambridge
www.intersentia.be

ISBN 978-94-000-0794-9
D/2018/7849/98
NUR 756

Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de uitgever.

Inhoud

Hoofdstuk 1.

Sociologie als wetenschap	1
Inleiding.	3
1. Wat sociologie niet is	3
2. Sociologie bestudeert sociaal handelen	6
3. Sociologie bestudeert sociale feiten	9
4. Sociologie is een product van sociologen in de samenleving	12
5. Sociologie is een wetenschap die mythes jaagt	18
5.1 Algemene beginselen van de wetenschappelijke oordeelsvorming ...	18
5.2 Toepassing 1: het Ancien Régime en de Franse Revolutie	22
5.3 Toepassing 2: de uitroeiing van de Europese joden	23
5.4 Besluit: drie constitutieve elementen	26
6. Sociologie is sociale theorie	26
7. Sociologie pakt sociale problemen empirisch aan	28
8. Sociologie is een product van methodologische innovaties	33
9. Sociologie bestudeert de mens in de samenleving	37
10. Sociologie bestudeert de samenleving in de mens	39
Eindnoten	41
Concepten	44

Hoofdstuk 2.

Cultuur	45
Inleiding.	47
1. Het concept cultuur	47
2. Sociale constructies	52
3. Normen	55
4. Instituties	58
5. Deviantie	62
Eindnoten	68
Concepten	69

Hoofdstuk 3.

Sociale relaties en netwerken 71

Inleiding. 73

1. Groeperingen en sociale verbanden 74

2. Cohesie, interdependentie en sociale solidariteit 77

    2.1. Emile Durkheim: het cement van de samenleving 77

    2.2. Alexis de Tocqueville: het middenveld als sociaal cement. 79

    2.3. Cohesie in de hedendaagse netwerkanalyse 81

3. Netwerken in de sociologie 82

    3.1. Georg Simmel: het begin van de netwerkanalyse 83

    3.2. Hedendaagse netwerkanalyse in de sociologie 84

4. Van netwerk naar sociaal kapitaal. 87

5. Een economische toepassing: concentratie van economische elites 91

Eindnoten 92

Concepten 93

Hoofdstuk 4.

Macht, gezag en hulpbronnen 95

Inleiding. 97

1. Macht en gezag 97

2. Macht is beschikking over de productiemiddelen 100

3. Macht is sociale sluiting 106

4. Types van beschikkingsmiddelen 109

5. Besluit 112

Eindnoten 113

Concepten 114

Hoofdstuk 5.

Sociale verandering en modernisering 115

Inleiding. 117

1. De historische inbedding van de sociologie 118

2. Moderniteit als een breuk 121

3. De benadering van de historische sociologie 126

    3.1. Een door theorie gedreven aanpak 126

    3.2. Een comparatieve aanpak. 130

    3.3. De lange termijn 132

4. Besluit 134

Eindnoten 136

Concepten 137

Hoofdstuk 6.

Het ontstaan van de sociologie	139
Inleiding.....	141
1. De Methodenstreit in de Duitse economie	143
2. De Franse receptie van de methodestrijd	147
3. De Duitse ‘Sonderweg’	149
4. Een ideaaltypische vergelijking tussen sociologie en economie	153
Eindnoten	155
Concepten	156

Hoofdstuk 7.

Kannibalisme en de imperialistische ambitie	157
Inleiding.....	159
1. Gary Becker en het economisch imperialisme	160
2. Sociologen en de economie: de Nieuwe Economische Sociologie.....	169
2.1. Granovetter: de aanzet tot de ‘New Economic Sociology’	169
2.2. De bloei van de Nieuwe Economische Sociologie.....	173
Eindnoten	175
Concepten	176

Hoofdstuk 8.

Diffusie en inspiratie	177
Inleiding.....	179
1. De Nieuwe Institutionele Economie.....	179
2. Rationele handelingstheorieën	186
2.1. Elementen uit de economische wetenschap.....	186
2.2. Elementen ontleend aan de sociologie	191
3. Besluit	195
Eindnoten	196
Concepten	197

Hoofdstuk 9.

Economisch handelen en economische instituties	199
Inleiding.....	201
1. Economisch handelen is meer dan marktruil	202
1.1. Wat is economisch handelen?	202
1.2. Drie ideaaltypische mechanismen.....	204
1.3. Casus: de enclave-economie.....	207
2. Economisch handelen is ingebed in het sociale	207
3. Economische structuren als historisch product	210

---

4. Besluit	214
Eindnoten	215
Concepten	216
 Hoofdstuk 10.	
Kapitalisme als economische organisatie	217
Inleiding	219
1. Wat kapitalisme is	219
2. De genese en dynamiek van het kapitalisme	225
2.1. Het Westen en dan de rest?	225
2.2. Het kapitalisme als expanderend systeem	229
3. Kapitalisme of 'kapitalismes'?	232
3.1. Een klassieke typologie: Max Weber	233
3.2. Liberale versus gecoördineerde systemen	234
4. Besluit	238
Eindnoten	240
Concepten	242
 Hoofdstuk 11.	
Reciprociteit en gifrelaties	243
Inleiding: de 'deadweight loss of Christmas'	245
1. De oorsprong van het denken over reciprociteit: Marcel Mauss over de gift	247
1.1. Potlatch en Kula als archetypes van de gift	248
1.2. Aard en functies van de gift	250
1.3. Types van reciprociteit	253
2. Evergetisme als grootschalig reciproque systeem	255
3. Gifteconomieën in een kapitalistische samenleving	258
3.1. De ideologie van de gift onder het kapitalisme	259
3.2. Functies van reciprociteit in de kapitalistische samenleving	261
3.3. Concurrentie tussen giften en ruil	263
4. Besluit: het statuut van grootschalige reciproque systemen	265
Eindnoten	266
Concepten	268
 Hoofdstuk 12.	
Staatse redistributie	269
Inleiding	271
1. Ontstaan van de staat: de belastingstaat	272
1.1. Wat is de staat?	273
1.2. Redistributie van wat? Geweldmiddelen en belastingen	275
2. De welvaartsstaat: origine en typologie	279

2.1. Definitie en korte historiek	280
2.2. Uitgebreidheid van redistributie	281
2.3. Types van welvaartsstaten	283
Eindnoten	286
Concepten	287
Referenties	289

